

DERECHO Y POLÍTICAS AMBIENTALES EN LAS ISLAS BALEARES

JOSEP MANUEL GÓMEZ GONZÁLEZ

Jefe de Servicio Jurídico de Ordenación del Territorio

Departamento de Territorio. Consejo Insular de Mallorca

Sumario: 1. Introducción. 2. Actividad legislativa. 2.1. Propuesta de Ley de la Reserva de la Biosfera de Menorca. 2.2. Proyecto de ley de actividades sujetas a autorización ambiental integrada. 2.3. Modificación de la Ley 5/2005 (LECO). 3. Espacios naturales. 3.1. Parque Nacional Marítimo Terrestre del Archipiélago de Cabrera. 3.2. Planificación. 3.3. Estudios. 4. Agua. 4.1. Revisión del modelo de gestión. 4.2. Agua y biodiversidad. 5. Protección de la fauna y la flora. 5.1. Política de seguimiento de Fauna. 5.2. Erradicación de especies invasoras. 6. Residuos. 6.1. Acciones de sensibilización. 6.2. Gestión de residuos. 6.3. Estudios. 7. Costas y cambio climático. 7.1. Políticas de resiliencia. 7.2. Sobre las competencias de costas.

1. INTRODUCCIÓN

En este número se examinan tres novedades legislativas en proyecto: la futura ley de la Reserva de Biosfera de Menorca, una nueva ley de IPPC y la modificación de la ley de conservación de espacios naturales (LECO). Igualmente, las novedades en materia de gestión y estudios de conservación recuperan el impulso perdido a raíz de la pandemia de COVID. Todo apunta a una vuelta a la normalidad anterior, no a una *nueva normalidad* sino a la perversa realidad que no cesaba de generar nuevos retos ante los problemas que de desprenden de una forma patrimonialista y depredadora de entender nuestra relación con el planeta.

De la pandemia no hemos salido mejores, tal vez sea peor de lo que los mensajes más optimistas que eran lanzados desde los gobiernos y las versiones oficiales, y estamos más cerca del *Don't Look Up* que de una solución en un plazo razonable a los retos que el siglo XXI nos está planteando.

A pesar de todo, existen personas que trabajan a fondo para conseguir objetivos de mejora de nuestro entorno, de nuestro paisaje, de nuestra diversidad biológica, de la calidad del aire o del agua, o de plantear nuevos

modelos económicos y de relación con los efectos que la actividad humana tiene sobre el planeta. No hay planeta B, no tendremos segundas oportunidades: habrá que mirar arriba, o al frente, o donde sea que se encuentren los problemas que deberemos resolver para garantizar nuestra supervivencia.

2. ACTIVIDAD LEGISLATIVA

2.1. Propuesta de Ley de la Reserva de la Biosfera de Menorca

La isla de Menorca fue declarada Reserva de la Biosfera por UNESCO el 8 de octubre de 1993 en el marco del Programa Hombre y Biosfera (MaB). En la declaración se destacó el alto grado de compatibilidad conseguido entre el desarrollo de las actividades humanas y económicas, la contención en el consumo de recursos y la preservación de un patrimonio natural e histórico y de un paisaje que ha conservado una calidad excepcional. Menorca es, aún hoy, un territorio con un paisaje rural tradicional muy rico. Igualmente, la isla es refugio de una notable diversidad de hábitats mediterráneos, en los que viven especies de animales y plantas autóctonos, algunos de ellos en peligro de extinción y que merecen una especial atención.

A finales de los años noventa se elaboraron una serie de estudios sobre qué modelo debía implantarse para hacer efectiva la declaración más allá de ser una simple marca; en su día, la Universidad Pompeu Fabra de Barcelona, por encargo del Consell Insular, elaboró un conjunto de documentos destinados a evaluar y proponer un modelo normativo y de gestión efectiva de la Reserva.

Muchos años más tarde y tras una serie de impulsos y frenos en función del momento político que se vivía en la isla, se fue forjando la idea de recuperar la propuesta de redactar una ley específica para la isla en tanto que espacio privilegiado y Reserva de la Biosfera declarada por UNESCO. La vía elegida ha sido la de la iniciativa legislativa del Consejo Insular prevista en el artículo 47.2 del vigente Estatuto de Autonomía que establece: “2. Los Consejos Insulares podrán solicitar del Gobierno la adopción de un proyecto de ley o remitir a la Mesa del Parlamento una proposición de ley, delegando ante dicha cámara a un máximo de tres miembros encargados de su defensa”.

Como se expone institucionalmente con relación a la Reserva de Biosfera:

«El Consell Insular de Menorca, responsable institucional de la reserva, ha optado por la sostenibilidad, para que las futuras generaciones de habitantes y residentes puedan seguir disfrutando de los recursos naturales y de la belleza paisajística de la que disponemos hoy. Por esta razón, se actúa con precaución sobre el territorio, para mantener a largo plazo la calidad de vida y los valores ambientales que han merecido la declaración de la UNESCO.»¹

En esta línea programática, la corporación insular ha estado trabajando desde el año 2019 en un texto articulado fruto de un largo debate y participación pública que plasma diferentes perspectivas como modelo a seguir. De acuerdo con lo expuesto en el preámbulo de la iniciativa, esta ley debería permitir disponer a la isla de un instrumento normativo específico que facilite la efectiva implantación de la declaración como Reserva de Biosfera por UNESCO y que permita disponer de un modelo de desarrollo sostenible de acuerdo con esta figura internacional.

Podría destacarse el hecho de que el texto articulado de la iniciativa legislativa para una Ley de Menorca Reserva de Biosfera es el resultado de un proceso de debate en el cual se han trabajado puntos de vista contrastados, y que está destinada a fijar el marco normativo que permitirá que todas las políticas llevadas a cabo en Menorca sean coherentes con el modelo a seguir como Reserva de Biosfera de UNESCO.

El texto normativo, además de aportar por un modelo integral de sostenibilidad en ámbitos como el territorial, el ambiental, el enfoque sobre el reto del cambio climático, el modelo económico y de desarrollo, entre otros aspectos, pretende la modernización de las administraciones de la isla, la simplificación y la eficiencia administrativa, y la mejora de los procesos y de los procedimientos que tienen incidencia en la gestión de la Reserva de Biosfera, debiéndose prever medidas de aplicación en el seno de la administración insular así como la introducción de diferentes recomendaciones cuando afecte otras instituciones, administraciones y actores económicos y sociales con incidencia en la isla.

¹ <<http://www.biosferamenorca.org/contingut.aspx?IDIOMA=1&idpub=2764>> Consultada el 30/04/2022).

La organización administrativa de la Reserva incorpora una Autoridad Consultiva con el objetivo de garantizar la buena administración de Menorca en cuanto que Reserva de Biosfera, que tendrá la naturaleza de órgano permanente de consulta y asesoramiento al Consejo Insular de Menorca en tanto que reserva de la biosfera. Este órgano estará integrado por siete personas con reconocimiento científico-técnico específico, y sus dictámenes de este órgano serán preceptivos y no vinculantes.

Hay que recordar que la Ley pretende establecer un marco jurídico con la finalidad que la isla de Menorca pueda dar el impulso necesario a la nominación realizada el 1993, y poder materializar las políticas y actuaciones para avanzar en el compromiso de la isla hacia el desarrollo sostenible, de tal forma que la sostenibilidad se asiente transversalmente en todas las políticas. La propuesta de Ley, por lo tanto, pretende contribuir a resolver las carencias y los problemas detectados, satisfacer necesidades de regulación y de gestión, para que la isla se pueda gestionar desde una óptica diferenciada por el hecho de ser Reserva de Biosfera.

La proposición de Ley (publicada en el Boletín Oficial del Parlamento de Illes Balears núm. 155, de 13 de mayo de 2022), consta de siete títulos, con algunos de ellos desarrollados en capítulos, que comprenden noventa y seis artículos además de cuatro disposiciones adicionales, cinco transitorias y tres disposiciones finales.

En el texto articulado se tratan temas competenciales y de organización administrativa con la finalidad de otorgar una mayor capacidad y autonomía en la gestión de la isla. Destaca el régimen de gestión específica y diferenciada de la sostenibilidad isleña con miras a la contribución neta al cumplimiento de los objetivos de la declaración de UNESCO. Los ámbitos tratados conciernen desde el paisaje, la biodiversidad o el patrimonio, hasta el modelo turístico o los objetivos de descarbonización de la isla y la gestión eficiente de los recursos naturales, todo ello en el marco constitucional y estatutario, sin que se aprecien disfunciones legales de calado en este sentido dada la doble naturaleza de los Consejos Insulares que actúan como administración autonómica con capacidad de poder ejecutivo sometida a la legislación organizativa de régimen local.

2.2. Proyecto de ley de actividades sujetas a autorización ambiental integrada

Una nueva iniciativa legislativa en materia ambiental ha culminado el proceso para convertirse en proyecto de Ley que ha de entrar en el Parlamento próximamente. Se trata del texto aprobado en Consejo de Gobierno relativo al régimen jurídico y de procedimiento de las actividades sujetas a autorización ambiental integrada.

Formalmente el Proyecto de ley consta de 26 artículos, divididos en cuatro títulos, una disposición transitoria, una disposición derogatoria y seis disposiciones finales. El objetivo del mismo es evitar, o cuando no sea posible, reducir y controlar la contaminación de la atmósfera, el agua y el suelo, a través del establecimiento de un sistema de prevención y control integrados de la contaminación (IPPC en terminología europea), con el fin de conseguir una elevada protección del medio ambiente en su conjunto. Esta ley desarrolla en el ámbito autonómico la Directiva 2010/75/UE del Parlamento Europeo y del Consejo de 24 de noviembre de 2010, sobre las emisiones industriales (prevención y control integrados de la contaminación) en su versión refundida, que se completa con tres Decisiones de Ejecución de 2012, 2014 y 2018. Con esta iniciativa se transpone la normativa europea al marco normativo de Illes Balears.

El título I, regula las disposiciones generales y determina el objeto, el ámbito de aplicación, la competencia, la normativa aplicable, los títulos habilitantes y regula el Registro de actividades sujetas a autorización ambiental integrada (AAI). En este apartado, hay que destacar que se aclaran las competencias de los ayuntamientos en el control y régimen sancionador de las obras, los usos urbanísticos implementados y los parámetros urbanísticos.

En el título II se desarrolla el procedimiento de otorgamiento, modificación y revisión de las autorizaciones ambientales integradas. Se divide en tres capítulos, el primero regula el otorgamiento de una autorización ambiental integrada; el segundo, las modificaciones sustanciales y las revisiones, y el capítulo tercero las modificaciones no sustanciales.

En el título III, se recoge la regulación de la extinción y la caducidad de las autorizaciones ambientales integradas y el procedimiento y las condiciones del cese total o parcial de las actividades sujetas a autorización ambiental integrada. Se divide en dos capítulos, el primero regula la extinción y la caducidad, y el segundo, el cese de la actividad. En este aspecto, hay que remarcar que se desarrollan los condicionantes para cerrar y dismantelar ciertas instalaciones sin perjudicar el medio ambiente.

En el título IV se establece el contenido, la aprobación y la aplicación del plan de inspección ambiental y de los programas anuales de inspección, y así se otorga rango legal en estos planes tanto anuales como plurianuales.

El texto, no excesivamente extenso, tiene como finalidad crear un marco normativo propio y exclusivo en la materia, de acuerdo con la experiencia en la aplicación de la normativa de autorizaciones ambientales integradas y la adecuación a la normativa básica sobrevenida, para actualizar y simplificar así la normativa autonómica, una actualización que ya venía siendo necesario afrontar.

2.3. Modificación de la Ley 5/2005 (LECO)

El mes de febrero de 2022 se sometió a la fase de audiencia e información pública el Anteproyecto de ley de modificación de la Ley 5/2005, de 26 de mayo, para la conservación de los espacios de relevancia ambiental (LECO).

En su día, la Ley 5/2005 se promulgó en un contexto normativo que a día de hoy ha cambiado notablemente. Así, por un lado, la Consejería de Medio Ambiente y Territorio promueve una modificación eminentemente técnica, que se materializa principalmente en los procedimientos de elaboración y aprobación de los diferentes instrumentos de planeamiento ambiental y del procedimiento de declaración de los espacios naturales protegidos. En este sentido, la propuesta unifica, armoniza y simplifica el régimen jurídico aplicable incorporando, además, los principios y directrices de la normativa de acceso a la información y participación pública en materia de medio ambiente.

La iniciativa de modificación de la Ley, introduce toda una serie de mecanismos para garantizar y dar un impulso a la acción administrativa y las políticas

públicas con la finalidad que se orienten éstas hacia la consecución de los objetivos de la Estrategia de la Unión Europea sobre biodiversidad 2030. Entre estas medidas, destaca la creación del Catálogo de especies exóticas invasoras de las Islas Baleares, la previsión de redacción de un protocolo en materia de bioseguridad, la instauración del Fondo del Patrimonio Natural de las Islas Baleares, la extensión del régimen de protección cautelar actual a las figuras de la Red Natura 2000, y la creación de un régimen de protección preventiva, así como el impulso de la restauración ambiental.

Con relación a esto último, el anteproyecto de Ley expuesto incorpora un artículo que establece que las personas sancionadas deberán reparar el daño o las alteraciones causados al medio natural. De este modo, se introduce la obligatoriedad de la restauración ambiental que, además, no prescribirá nunca.

Igualmente, se prevé que, en caso de que la restauración se ejecute antes de que la administración resuelva el expediente sancionador, el infractor podrá beneficiarse de una reducción de la sanción de un 40%. Este porcentaje sería acumulable a los porcentajes de reducción por el reconocimiento voluntario de la responsabilidad y de pago anticipado de las sanciones.

Finalmente, si la restauración se produce después de la resolución que lo ordena, el descuento sería del 10% si se ejecuta dentro del plazo otorgado a tal efecto. El incumplimiento de la orden de restitución dará lugar, mientras persista, a la imposición de multas coercitivas sucesivas para periodos mínimos de treinta días y cuantía, en cada ocasión, del 10% de la sanción. En caso de impago, las multas serán exigibles por la vía del constreñimiento.

3. ESPACIOS NATURALES

3.1. Parque Nacional Marítimo Terrestre del Archipiélago de Cabrera

El Boletín Oficial del Estado (BOE) núm. 22, de 26 de enero de 2022, (páginas 10609 a 10618), publicó la Resolución de 18 de enero de 2022, del Organismo Autónomo Parques Nacionales (OAPN), por la que se publica el Convenio con el Gobierno de las Illes Balears, para la ejecución y financiación de actividades que faciliten la consecución de los objetivos del Acuerdo del Consejo de Ministros de 1 de febrero de 2019, por el que se amplían los límites del Parque

Nacional Marítimo-Terrestre del Archipiélago de Cabrera por incorporación de espacios marinos colindantes al mismo.

La resolución publicada incorpora el texto del convenio y unos anexos económicos que recogen el traspaso efectivo de 9.940.000 durante el periodo 2022 – 2025 (Anexo I, obligaciones económicas), para llevar a cabo actuaciones basadas en seis ejes: Inversiones en infraestructuras, embarcaciones, vehículos e instalaciones; investigación; uso público; recursos naturales; control y vigilancia y coordinación y organización (Anexo II, Desglose obligaciones económicas).

Este convenio deriva de la ampliación del Parque Nacional y de la consecución de la gestión unitaria desde la Comunidad Autónoma y pretende garantizar una buena financiación para su gestión. El OAPN será el encargado de traspasar los fondos necesarios y poner a disposición personal propio que facilite el cumplimiento del Convenio y que colaborará con el personal de la Consejería. Medio Ambiente se encargará de elaborar y coordinar los proyectos que derivan de los seis esos previstos.

El Convenio tiene una vigencia de cuatro años y se podrá prorrogar por cuatro años más si la Comisión de Seguimiento lo establece así. Esta Comisión estará integrada por representantes de la Consejería de Medio Ambiente y Territorio y del OAPN.

3.2. Planificación

En este capítulo cabe destacar la tramitación de dos instrumentos, por un lado, el Plan de gestión Natura 2000 Costa Oeste de Ibiza que pretende consolidar la protección urbanística del entorno de Cala d'Hort, y que ya ha superado el trámite de exposición pública con la correspondiente publicación en el Boletín Oficial de las Islas Baleares (BOIB).

Este Plan de Gestión comprende un total de 7.649,23 hectáreas repartidas en cinco espacios terrestres y marinos de la Red Natura 2000, todos ellos pertenecientes al municipio de Sant Josep de sa Talaia, e identificados con los códigos y nombres siguientes: ZEC/ZEPA ÉS0000078 Es Vedrà–Es Vedranell; ZEC/ZEPA ÉS5310023 Islotes de Poniente de Ibiza; ZEC ES5310032 Cap

Llentrisca – S'Atalaya; ZEC ES5310104 Costa del oeste de Ibiza; y ZEC ES5310031 Porroig. Estas cinco ZEC y ZEPA contienen 15 tipos de hábitats reconocidos por la Unión Europea (UE) de los cuales dos resultan prioritarios. Destaca, además, la riqueza y diversidad de vegetación, así como de avifauna que encuentra cobijo en los acantilados costeros presentes en los islotes de estos espacios. Algunas de las especies que habitan la zona son endémicas de las Islas Baleares.

Entre las medidas que se proponen, destaca la prohibición de construir nuevas viviendas unifamiliares aisladas, tal como recoge la norma 10.5 del Plan Territorial Insular de Ibiza. De este modo, se refuerza la protección actual de la zona con una figura medioambiental superior a la urbanística.

Las medidas de conservación planeadas se dividen en cinco grandes grupos: incremento del conocimiento para la mejora efectiva de los hábitats y las especies Natura 2000; favorecer la recuperación de los tipos de hábitats que lo requieran; evitar y/o corregir la degradación del estado de conservación de hábitats y especies; incrementar el nivel de conocimiento, sensibilización y participación social activa en la conservación de los espacios Natura 2000; y favorecer la cooperación entre administraciones competentes.

Las medidas de conservación se plantean a un plazo de seis años. El Plan de gestión no tiene fecha de caducidad, aunque se tendrá que ir revisando periódicamente. En este sentido, se establece la elaboración de una Memoria de gestión trianual en la cual se verifique anualmente que las acciones del plan se ejecutan según el previsto y que se evalúan los resultados obtenidos en función de los objetivos.

Por otro lado, se ha aprobado finalmente, por parte del Consejo de Gobierno, el Decreto por el cual se aprueba el Plan de Ordenación de los Recursos Naturales (PORN) de Mondragó. El objeto de este Plan es la delimitación y la ordenación general de los recursos y de los valores naturales de este espacio natural protegido, así como de los valores paisajísticos y etnológicos, integrándolos en el resto del territorio, de acuerdo con lo que establecen la Ley 5/2005, de 26 de mayo, para la conservación de los espacios de relevancia

ambiental (LECO), y la Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del patrimonio natural y de la biodiversidad.

La aprobación de este Plan supone la derogación del anterior, que databa de 1992, y comporta la revisión completa de la perspectiva original hacia un modelo más conservacionista. Así, uno de los objetivos principales es dar respuesta a las actuales necesidades de ordenación y gestión del espacio natural protegido, tanto en cuanto a la conservación del patrimonio natural y cultural como al desarrollo socioeconómico sostenible del espacio y el uso público de este.

En este sentido, se prevén varias medidas destinadas a limitar la capacidad de carga del Parque Natural, especialmente los meses de verano, cuando la afluencia masiva puede poner en riesgo los valores naturales y ambientales del espacio; para ello se limita el desembarco de transporte privado marítimo que ofrezca un servicio público de visitas de naturaleza, en un máximo de tres desembarcos semanales de grupos de hasta 60 personas, en el punto de desembarco habilitado. También se regula el acceso por tierra, tanto en transporte colectivo como privado.

En el marco del Plan de Ordenación, la Consejería de Medio Ambiente y Territorio tendrá que promover las actuaciones de conservación, protección y recuperación de especies y comunidades que se consideren prioritarias. En este sentido, se considera prioritaria la vegetación dunar, de litoral rocoso, de sabinar, de encinar, de las balsas temporales y del borde de los estaños.

Finalmente se prevé, la creación de un catálogo de patrimonio histórico, que incluirá los elementos del patrimonio histórico y etnológico de interés que existe dentro del ámbito territorial del PORN, catálogo que deberá contener como mínimo los elementos incluidos en el Catálogo de protección del patrimonio del municipio de Santanyí y los catalogados como bienes de interés cultural (BIC) según el que prevé la Ley 12/1998, de 21 de diciembre, de patrimonio histórico de las Islas Baleares. Con ello se consigue una buena correlación entre la protección del patrimonio natural y el patrimonio cultural.

3.3. Estudios

Cerramos el capítulo de conservación de espacios naturales con la revisión de la cartografía de los hábitats terrestres de las Islas Baleares que comprende más de 245.000 hectáreas del archipiélago, impulsada y supervisada por la Consejería de Medio Ambiente y Territorio. Esta revisión permitirá disponer de una cartografía de gran calidad que servirá para una mejor planificación en los futuros planes de gestión y de ordenación de los recursos naturales.

La cartografía se ha confeccionado a partir de la delimitación de áreas homogéneas en composición de comunidades vegetales mediante fotointerpretación. En cada área delimitada se ha asignado un contenido y se ha asociado un porcentaje de cobertura por cada uno de ellos. Se ha reforzado la calidad de la información verificando in situ la asignación de más del 40% del territorio cartografiado. Para realizar esta tarea se ha contado con la colaboración de la Universitat de les Illes Balears (UIB), el Observatorio Socioambiental de Menorca (OBSAM) y expertos de las Pitiusas.

El producto final es una cartografía que suministra información sobre la distribución, cobertura y otros atributos de las comunidades vegetales (sintaxones), e indirectamente, de los Hábitats de Interés Comunitario (HIC) y de los tipos de hábitat según la Lista Patrón Española de los Hábitats Terrestres (LPEHT). La nueva cartografía se adapta a la normativa vigente sobre producción cartográfica oficial respecto del sistema geodésico de referencia y el sistema de representación cartográfica.

El modelo de datos se ha integrado en un sistema gestor de bases de datos que permite la exportación a formatos interoperables y su explotación mediante Sistemas de Información Geográfica (SIG). El modelo de datos y los metadatos de la cartografía se adaptan a las exigencias de las directivas europeas y normas nacionales referidas a los datos espaciales sobre hábitats y biotopos para asegurar la interoperabilidad de los datos.

4. AGUA

4.1. Revisión del modelo de gestión

Uno de los problemas que arrastra el archipiélago es el de la disponibilidad del recurso hídrico, que se está agravando con las sequías asociadas al calentamiento global, lo que obliga a hacer uso de la desalación como alternativa y a incidir en la gestión de la demanda como política prioritaria.

En esta línea, la Agencia Balear del agua propone un nuevo modelo de tarifa única para el agua desalinizada de Mallorca para garantizar el buen estado de los acuíferos y defiende que la armonización de los precios premiará los municipios que planifiquen cuidadosamente su consumo y aseguraría el buen funcionamiento de la red en alta.

La iniciativa tiene el objetivo de garantizar la disponibilidad futura del recurso y el mantenimiento de las infraestructuras vinculadas a la red en alta que gestiona la Agencia. Surge también de la obligación de cumplir con la Directiva Marco del Agua que obliga a la recuperación de costes y en el buen estado ecológico de las masas de agua subterránea.

Esta primera propuesta divide la tarifa en una parte fija y otra variable, según el consumo de cada municipio. Así, la parte fija supondría una cuota de conexión que vendría a soportar parte de la estructura de costes que tiene que asumir la Agencia solo para mantener el sistema, mientras que la parte variable se basaría en un compromiso de compra anual que se complementarían con una tarifa progresiva que penalizaría la desviación de la cantidad comprometida. Por lo tanto, los municipios que hagan una planificación cuidadosa del consumo anual se beneficiarán de mejores precios.

La implantación de este nuevo modelo responde a la necesidad de garantizar el suministro de agua potable en un escenario donde todas las previsiones alertan de una reducción creciente de la disponibilidad de agua al archipiélago, especialmente durante los meses de verano cuando, justamente, se concentra el grueso de la actividad económica y, por lo tanto, se incrementa notablemente la demanda.

4.2. Agua y biodiversidad

Entre las diferentes políticas de gestión de los recursos hídricos de las islas existe la previsión de contribuir a la preservación y potenciación de la diversidad biológica. En esta línea, la Agencia Balear del agua, en colaboración con SEO/Birdlife y WWF, impulsa la elaboración de una red de seguimiento de la biodiversidad a las lagunas asociadas a sus depuradoras, así como en diferentes humedales.

Este proyecto, denominado «Agua y Biodiversidad», tiene como objetivo principal la mejora del conocimiento de la biodiversidad de estas lagunas mediante un proceso de ciencia ciudadana y educación ambiental, mediante el cual, se desarrollarán un conjunto de herramientas, materiales didácticos y acciones formativas a ONGs locales y profesorado. Entre estas herramientas se incluye la elaboración de la definición de una base de datos, diseño de material educativo y el desarrollo de tres talleres formativos para la implementación de la red de seguimiento ambiental.

Las estaciones de depuración de aguas residuales (EDAR) y las lagunas asociadas destacan en muchos casos por su importancia como zonas húmedas con una elevada capacidad para albergar biodiversidad y, por lo tanto, ofrecen una oportunidad para trabajar en su mantenimiento y conservación, buscando tener un impacto neto positivo.

Así mismo, se prevé que esta red de seguimiento de la biodiversidad acuática se amplíe en otras zonas húmedas de valor ambiental en las Islas Baleares, gestionadas por entidades y ONGs locales. De este modo, el objetivo final del proyecto «Agua y Biodiversidad» es desarrollar una red de seguimiento de la biodiversidad acuática de lagunas y zonas húmedas de valor ambiental al archipiélago.

5. PROTECCIÓN DE LA FAUNA Y LA FLORA

5.1. Política de seguimiento de Fauna

En los diferentes espacios naturales protegidos de Illes Balears se realizan proyectos de conservación que, normalmente, se hayan previstos en los

Planes Rectores de Uso y Gestión, aunque también se abren otras vías de colaboración con entidades de todo tipo, en especial centros de investigación y universidades. Cada proyecto de conservación se centra en los valores de fauna y flora característicos o de mayor importancia en el contexto del espacio protegido y pretende establecer el marco más favorable para su preservación a largo plazo.

En el caso del Parque natural de Es Trenc – Salobrar de Campos se ha realizado finalizado el seguimiento ornitológico anual realizado en el marco del Proyecto de recuperación de hábitats y de gestión del uso público del Parque. El objetivo del seguimiento de la avifauna es conocer cómo determinadas especies utilizan el espacio protegido, cuál es la abundancia de las aves más comunes, y realizar una cartografía de aves que nidifican. Toda esta información será de utilidad para mejorar las acciones de gestión y conservación que se desarrollen en un futuro.

En segundo lugar, se ha realizado un estudio en el Parque Natural de Sa Dragonera, que ha permitido identificar un mínimo de 6.671 ejemplares de setenta especies diferentes de aves migratorias durante los periodos de migración primaveral y del otoño, trece de ellas se citaron por primera vez dentro del ámbito del Parque. Las observaciones se han hecho siguiendo la metodología de grabación de migración nocturna (NOCMIG por sus siglas en inglés) a través de una estación de estudio, la primera de este tipo al archipiélago.

También se ha realizado el censo del buitre negro, en el marco del recuento previsto en el *Pla Terrasse de recuperació, conservació i seguiment de les aves rapaces diurnes de les Illes Balears*, donde se prevé el censo de buitre negro (*Aegypius monachus*) cada diez años. La población estimada en el seguimiento hecho el año pasado es de 332 ejemplares, mientras que, en el último censo, de 2008, se contabilizaron 123.

En cuarto lugar, el último censo de milano real (*Milvus milvus*) en Mallorca confirma la tendencia al alza de su población, y en comparación de poblaciones otros lugares de Europa, la situación en Mallorca es bastante

notable, con una densidad de población de 0.08 parejas por km²; superior a la de la Península, que es de 0,005 parejas por km².

Debemos recordar que el Milano Real está catalogado como en peligro de extinción por el RD 139/2011. En la última revisión del Libro Rojo de la UICN de vertebrados de las Islas Baleares se clasifica como “Casi amenazada”. En el Libro Rojo de las Aves de España aparece como “En peligro”. A nivel internacional, está incluida en el Anexo 1 de la Directiva de Aves y en el Apéndice 2 de la Convención sobre la Conservación de Especies Migratorias.

También la población de chorlitejo patinegro (*Charadrius alexandrinus*) de la Reserva Natural de S'Albufereta ha experimentado un aumento significativo los últimos cinco años gracias a las medidas tomadas para evitar las molestias a los nidos durante la época de nidificación. El año 2020 se contabilizaron 25 parejas reproductoras ante la decena habitual de los últimos años. Esta ave hace el nido en el suelo de las playas y marismas litorales muy conservadas, por lo cual, hechos cotidianos como el paso de peatones pueden estorbarlas y hacer fracasar la puesta.

Finalmente, debe destacarse el proyecto «Pequeños tiburones» que tiene como objetivo, además de la conservación y recuperación de especies como el alitán (*Scyliorhinus stellaris*), testar y hacer un seguimiento de los protocolos de actuación para poder aplicarlos a otras especies vulnerables.

El alitán es una especie de tiburón propia del coralígeno, entre los cuarenta y ochenta metros de profundidad, y que todavía es presente a las aguas de las Islas Baleares, especialmente en el Parque Nacional Marítimo-Terrestre del Archipiélago de Cabrera, en Formentera y en el Canal de Menorca.

Hoy por hoy, esta especie se considera en peligro de extinción en el Libro rojo de los peces de las Islas Baleares y no está protegida fuera de las reservas marinas. Los elasmobranquios, un grupo que incluye manadas y tiburones, están particularmente en riesgo en el Mediterráneo. De las 56 especies registradas, 34 (un 60%) están amenazadas, de las cuales 17 están en peligro crítico o ya se han extinguido en el ámbito regional. Aun así, las Islas Baleares constituyen un área relativamente rica en este tipo de peces dentro del

Mediterráneo occidental. Estos animales juegan un papel clave en la estructura y el funcionamiento de los ecosistemas marinos.

5.2. Erradicación de especies invasoras

Otro frente que gana importancia año tras año en un mundo cada vez más globalizado es el de la movilidad y translocación de especies invasoras, algunas de ellas representan un serio peligro para la biodiversidad regional. El control de especies invasoras empieza a ser una imperiosa necesidad.

Uno de los problemas principales en estas islas es la incapacidad de decisión en lo relativo a la gestión autonómica de puertos y aeropuertos, ni siquiera en materia de bioseguridad, lo que nos está conduciendo a una situación muy preocupante, especialmente en las Pitiusas, donde se constata la entrada incontrolada de ofidios. El problema es real y grave, dado que frecuentemente los territorios insulares son los espacios con una enorme densidad de endemismos, tanto florísticos como faunísticos.

En este marco se ha desarrollado también un Plan de erradicación del *Carpobrotus edulis* en Formentera, una especie invasora que afecta de manera importante a las especies de flora endémicas por su resistencia a la desecación y capacidad de cobertura, lo que implica la necesidad de trabajar en la restitución de estos hábitats para favorecer la presencia de especies propias en las valiosas áreas litorales.

6. RESIDUOS

6.1. Acciones de sensibilización

En el marco de la Semana Europea de la Prevención de Residuos (EWWR, por las siglas en inglés), la dirección general de Residuos y Educación ambiental de la Consejería de Medio Ambiente y Territorio se ha incorporado al Comité de dirección del evento. De este modo, las Islas Baleares tendrán más peso en la toma de decisiones estratégicas sobre el proyecto y su financiación.

La Semana Europea de la Prevención de Residuos nació en 2009 como un proyecto LIFE+ financiado con fondos europeos. Es una iniciativa que promueve dentro y también fuera de Europa acciones de sensibilización sobre

los recursos sostenibles y la gestión de residuos a lo largo de una semana a finales del mes de noviembre, y está impulsada por las autoridades públicas locales y regionales. La EWWR, reúne en todas las actuaciones otros actores (ciudadanos, escuelas, empresas, ONG, asociaciones) que organizan actividades para concienciar sobre la prevención de residuos y promueven las 3 R: reducir el consumo, reutilizar productos y materiales, y finalmente reciclar los residuos.

Una de las tareas, dentro de este programa, es el *Let's Clean Up Europe* que desde el 2016 está coordinado por el servicio de Calidad ambiental y Educación Ambiental. En estos cinco últimos años, se han realizado más de 170 actividades, en las Islas Baleares, con más de 8000 voluntarios que han recogido más de 12.500 kilogramos de residuos.

6.2. Gestión de residuos

En Menorca se está realizando un gran esfuerzo en la modificación de la política de residuos que arrastraba una problemática de años de dejadez, corregida en las últimas legislaturas. En la zona del antiguo vertedero de Es Milà, se ha inaugurado una nueva planta de tratamiento de residuos, de tratamiento mecánico-biológico, única en la isla, en la que se procesan los residuos generados por toda la población menorquina teniendo en cuenta la estacionalidad, y recuperan para su reciclaje más del 70% de la fracción resto y del 90% de la fracción de envases ligeros.

Por otra parte, se ha lanzado una convocatoria de subvenciones a financiar con Fondos NextGenerationEU para el apoyo a la implementación de la normativa de residuos y el fomento de la economía circular en las Islas Baleares. La convocatoria está dotada con 15 millones de euros y se publicó en el *Boletín Oficial de las islas Baleares* (BOIB) de 2 de abril.

Los proyectos subvencionables tienen que coincidir con alguna de estas cuatro líneas que, a la vegada, están divididas en varias sublíneas:

- Implantación de nuevas recogidas separadas de biorresiduos, y mejora de las existentes.

- Construcción de instalaciones específicas para el tratamiento de los biorresiduos recogidos separadamente.
- Construcción de nuevas instalaciones de preparación por la reutilización y reciclaje otros flujos de residuos recogidos separadamente.
- Inversiones relativas a instalaciones de recogida, separación y clasificación de residuos y mejora de las plantas de tratamiento mecánico-biológico existentes

Los 15.559.303, 39 € de la convocatoria se repartirán entre el año 2022 y 2024 siguiendo el siguiente criterio territorial, de acuerdo con la Ley 3/2014, de 17 de junio, del sistema de financiación definitiva de los consejos insulares, por lo cual, la proporción imputada en Mallorca es de un 74,67%; en Ibiza de un 12,85%; en Menorca de un 11,13% y en Formentera de un 1,36%.

6.3. Estudios

Un reciente estudio realizado en el Parque Nacional Marítimo Terrestre del Archipiélago de Cabrera, arroja como resultado que el 98% de los residuos retirados del en el marco de un proyecto piloto europeo han sido plásticos. Los resultados finales del proyecto europeo Plastic Busters MPAs realizados en este espacio natural protegido fueron presentados en el congreso final del proyecto, celebrado en Atenas.

Así, durante 2020 y 2021, a las tres playas de Cabrera que forman parte del proyecto se han recogido un total de 727,68 kilogramos de residuos. Del total, un 98% de los retirados eran plásticos, un 30% de los cuales eran desechables. Además, un tercio de los residuos marinos se han originado fuera de los límites del Parque y tienen origen en las actividades recreativas y turísticas.

Fruto de la auditoria realizada, el Parque nacional ha introducido un conjunto de medidas destinadas a reducir al máximo el uso de plásticos en el espacio protegido. Dentro del mismo proyecto se han organizado actividades de educación y concienciación ambiental destinadas a compartir conocimientos sobre el monitoreo de plásticos en el mar y su prevención.

Plastic Busters MPAs es un proyecto en el cual participan once áreas marinas protegidas del ámbito mediterráneo y que tiene por objetivo mantener la biodiversidad, así como preservar los ecosistemas naturales de las áreas marinas protegidas pelágicas y costeras mediante la lucha contra las basuras marinas.

Los espacios naturales que forman parte recogen y analizan los residuos que encuentran compartiendo la misma metodología y ponen en común iniciativas para minimizar el uso del plástico en sus ámbitos de protección.

7. COSTAS Y CAMBIO CLIMÁTICO

7.1. Políticas de resiliencia

Ante el reto del calentamiento global y del cambio climático, las islas se convierten en espacios especialmente vulnerables y en las que será necesario implantar políticas de resiliencia como por ejemplo la ampliación de las zonas marinas protegidas o leyes pioneras como la de Residuos, Cambio Climático o el Decreto de posidonia, realizadas en las últimas legislaturas. Con todo, existen una serie de retos que el archipiélago tiene que afrontar en un futuro, con la complicidad del Estado, si quiere superar con éxito el reto climático. Ello es así a causa de que muchas de las medidas a adoptar ultrapasan las competencias autonómicas y requieren medidas coordinadas a todos los niveles de las diferentes administraciones implicadas.

7.2. Sobre las competencias de costas

Vinculado a lo anterior, una de las políticas que requerirá una especial atención es la gestión de la costa. En este sentido el Gobierno de las Illes Balears ha reiterado la voluntad de asumir las competencias de costas y para confrontar posiciones organizó una Jornada de debate donde se analizaron los retos actuales de la gestión del litoral con participantes de Canarias, Andalucía, Galicia, Cataluña, entre otros.

La Jornada de debate estaba enfocada, principalmente a personal técnico de las administraciones públicas, letrados, profesorado universitario y profesionales del mundo de la magistratura y abogacía, y en ellas se

expusieron los problemas competenciales del litoral del Estado, así como los retos que afronta su gestión ante la emergencia climática.

Para Illes Balears, la ordenación y la gestión del litoral constituye un ámbito de responsabilidad pública de vital importancia para su progreso, lo que implica que debe avanzarse en el diseño y aplicación de políticas públicas coherentes e integradas, que presten atención a diferentes perspectivas, como la del modelo territorial y urbanístico, la protección de los recursos naturales y el paisaje y la lucha contra los efectos del cambio climático, entre otros.

Uno de los análisis de mayor interés se planteó sobre la complejidad del marco competencial actual con relación a la gestión del litoral en Illes Balears, así como las coordenadas que marca el Estatuto de cara a que el Gobierno asuma la gestión. Igualmente se contrastó la experiencia de Cataluña y Andalucía, con las aspiraciones de Galicia, Canarias i Illes Balears.

Sumari: 1. Introducció. 2. Activitat legislativa. 2.1. Proposta de Llei de la Reserva de la Biosfera de Menorca. 2.2. Projecte de Llei d'activitats subjectes a autorització ambiental integrada. 2.3. Modificació de la Llei 5/2005 (LECO). 3. Espais naturals. 3.1. Parc Nacional Marítim Terrestre de l'Arxipèlag de Cabrera. 3.2. Planificació. 3.3. Estudis. 4. Aigua. 4.1. Revisió del model de gestió. 4.2. Aigua i biodiversitat. 5. Protecció de la fauna i la flora. 5.1. Política de seguiment de Fauna. 5.2. Eradicació d'espècies invasores. 6. Residus. 6.1. Accions de sensibilització. 6.2. Gestió de residus. 6.3. Estudis. 7. Costes i canvi climàtic. 7.1. Polítiques de resiliència. 7.2. Sobre les competències de costes.

1. INTRODUCCIÓ

En aquest número s'examinen tres novetats legislatives en projecte: la futura Llei de la Reserva de Biosfera de Menorca, una nova Llei d'IPPC i la modificació de la Llei de conservació d'espais naturals (LECO). Igualment, les novetats en matèria de gestió i estudis de conservació recuperen l'impuls perdut arran de la pandèmia de COVID. Tot apunta a una tornada a la normalitat anterior, no a una *nova normalitat* sinó a la perversa realitat que no deixava de generar nous reptes davant dels problemes que se'n desprenen d'una manera *patrimonialista* i depredadora d'entendre la nostra relació amb el planeta.

De la pandèmia no hem sortit millors, potser és pitjor del que ens deien els missatges més optimistes que van ser llançats des dels governs i les versions oficials, i siguem més a prop del *Don't Look Up* que no d'una solució en un termini raonable als reptes que el segle XXI ens està plantejant.

Malgrat tot, existeixen persones que treballen a fons per aconseguir objectius de millora del nostre entorn, del nostre paisatge, de la nostra diversitat biològica, de la qualitat de l'aire o de l'aigua, o de plantejar nous models econòmics i de relació amb els efectes que l'activitat humana té sobre el planeta. No hi ha planeta B, no tindrem segones oportunitats: caldrà mirar a dalt, o al davant, o on sigui que es trobin els problemes que haurem de resoldre per garantir la nostra supervivència.

2. ACTIVITAT LEGISLATIVA

2.1. Proposta de Llei de la Reserva de la Biosfera de Menorca

L'illa de Menorca va ser declarada Reserva de la Biosfera per la UNESCO el 8 d'octubre de 1993 en el marc del Programa Home i Biosfera (MaB). En la declaració es va destacar l'alt grau de compatibilitat aconseguit entre el desenvolupament de les activitats humanes i econòmiques, la contenció en el consum de recursos i la preservació d'un patrimoni natural i històric i d'un paisatge que ha conservat una qualitat excepcional. Menorca és, encara avui, un territori amb un paisatge rural tradicional molt ric. Igualment, l'illa és refugi d'una notable diversitat d'hàbitats mediterranis, en els quals viuen espècies d'animals i plantes autòctons, alguns d'ells en perill d'extinció i que mereixen una especial atenció.

A finals dels anys noranta es van elaborar una sèrie d'estudis sobre quin model s'havia d'implantar per fer efectiva la declaració més enllà de ser una simple marca; al seu dia, la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona, per encàrrec del Consell Insular, va elaborar un conjunt de documents destinats a avaluar i proposar un model normatiu i de gestió efectiva de la Reserva.

Molts anys més tard i després d'una sèrie d'impulsos i frens en funció del moment polític que es vivia a l'illa, es va anar forjant la idea de recuperar la proposta de redactar una llei específica per a l'illa com a espai privilegiat i Reserva de la Biosfera declarada per la UNESCO. La via triada ha estat la de la iniciativa legislativa del Consell Insular prevista a l'article 47.2 del vigent Estatut d'Autonomia que estableix: "2. Els consells insulars podran sol·licitar del Govern l'adopció d'un projecte de llei o remetre a la Mesa del Parlament una proposició de llei i delegar davant aquesta cambra un màxim de tres membres encarregats de defensar-la".

Com s'exposa institucionalment amb relació a la Reserva de Biosfera:

«El Consell Insular de Menorca, responsable institucional de la reserva, ha optat per la sostenibilitat, per tal que les futures generacions d'habitants i residents puguin seguir gaudint dels recursos naturals i de la bellesa paisatgística de què disposem avui. Per aquesta raó, s'actua amb

precaució sobre el territori, per mantenir a llarg termini la qualitat de vida i els valors ambientals que han merescut la declaració de la UNESCO.»²

En aquesta línia programàtica, la corporació insular ha estat treballant des de l'any 2019 en un text articulat fruit d'un llarg debat i participació pública que plasma diferents perspectives com a model a seguir. D'acord amb el que s'exposa en el preàmbul de la iniciativa, aquesta llei hauria de permetre disposar a l'illa d'un instrument normatiu específic que faciliti l'efectiva implantació de la declaració com a Reserva de Biosfera per la UNESCO i que permeti disposar d'un model de desenvolupament sostenible d'acord amb aquesta figura internacional.

Podria destacar-se el fet que el text articulat de la iniciativa legislativa per a una Llei de Menorca Reserva de Biosfera és el resultat d'un procés de debat en el qual s'han treballat punts de vista contrastats, i que està destinada a fixar el marc normatiu que permetrà que totes les polítiques dutes a terme a Menorca siguin coherents amb el model a continuar com a Reserva de Biosfera de la UNESCO.

El text normatiu, a més d'aportar per un model integral de sostenibilitat en àmbits com el territorial, l'ambiental, l'enfocament sobre el repte del canvi climàtic, el model econòmic i de desenvolupament, entre altres aspectes, pretén la modernització de les administracions de l'illa, la simplificació i l'eficiència administrativa, i la millora dels processos i dels procediments que tenen incidència en la gestió de la Reserva de Biosfera, havent de preveure's mesures d'aplicació al si de l'administració insular així com la introducció de diferents recomanacions quan afecti altres institucions, administracions i actors econòmics i socials amb incidència en l'illa.

L'organització administrativa de la Reserva incorpora una Autoritat Consultiva amb l'objectiu de garantir la bona administració de Menorca quan que Reserva de Biosfera, que tindrà la naturalesa d'òrgan permanent de consulta i assessorament al Consell Insular de Menorca com a reserva de la biosfera. Aquest òrgan estarà integrat per set persones amb reconeixement

² <<http://www.biosferamenorca.org/contingut.aspx?IDIOMA=2&idpub=2764>> (consultada el 30/04/2022).

científicotècnic específic, i els seus dictàmens d'aquest òrgan seran preceptius i no vinculants.

Cal recordar que la Llei pretén establir un marc jurídic amb la finalitat que l'illa de Menorca pugui donar l'impuls necessari a la nominació realitzada el 1993, i poder materialitzar les polítiques i actuacions per avançar en el compromís de l'illa cap al desenvolupament sostenible, de tal manera que la sostenibilitat s'assenti transversalment en totes les polítiques. La proposta de Llei, per tant, pretén contribuir a resoldre les mancances i els problemes detectats, satisfer necessitats de regulació i de gestió, perquè l'illa es pugui gestionar des d'una òptica diferenciada pel fet de ser Reserva de Biosfera.

La proposició de Llei (publicada al Butlletí Oficial del Parlament d'Illes Balears núm. 155, de 13 de maig de 2022), consta de set títols, amb alguns d'ells desenvolupats en capítols, que comprenen noranta-sis articles a més de quatre disposicions addicionals, cinc de transitòries i tres disposicions finals.

En el text articulat es tracten temes competencials i d'organització administrativa amb la finalitat d'atorgar una capacitat més gran i autonomia en la gestió de l'illa. Destaca el règim de gestió específica i diferenciada de la sostenibilitat illenca amb vista a la contribució neta al compliment dels propòsits de la declaració de la UNESCO. Els àmbits tractats concerneixen des del paisatge, la biodiversitat o el patrimoni, fins al model turístic o els objectius de descarbonització de l'illa i la gestió eficient dels recursos naturals, tot això al marc constitucional i estatutari, sense que s'apreciïn disfuncions legals de pes en aquest sentit atesa la doble naturalesa dels Consells Insulars que actuen com a administració autonòmica amb capacitat de poder executiu sotmesa a la legislació organitzativa de règim local.

2.2. Projecte de llei d'activitats subjectes a autorització ambiental integrada

Una nova iniciativa legislativa en matèria ambiental ha culminat el procés per convertir-se en projecte de Llei que ha d'entrar en el Parlament pròximament. Es tracta del text aprovat en Consell de Govern relatiu al règim jurídic i de procediment de les activitats subjectes a autorització ambiental integrada.

Formalment, el Projecte de Llei consta de 26 articles, dividits en quatre títols, una disposició transitòria, una disposició derogatòria i sis disposicions finals. L'objectiu del mateix és evitar, o quan no sigui possible, reduir i controlar la contaminació de l'atmosfera, l'aigua i el terra, a través de l'establiment d'un sistema de prevenció i control integrats de la contaminació (IPPC en terminologia europea), a fi d'aconseguir una elevada protecció del medi ambient en el seu conjunt. Aquesta Llei desenvolupa en l'àmbit autonòmic la Directiva 2010/75/UE del Parlament Europeu i del Consell de 24 de novembre de 2010, sobre les emissions industrials (prevenció i control integrats de la contaminació) en la seva versió refosa, que es completa amb tres Decisions d'Execució de 2012, 2014 i 2018. Amb aquesta iniciativa es trasllada la normativa europea al marc normatiu d'Illles Balears.

El títol I regula les disposicions generals i determina l'objecte, l'àmbit d'aplicació, la competència, la normativa aplicable, els títols habilitants i regula el Registre d'activitats subjectes a autorització ambiental integrada (AAI). En aquest apartat, cal destacar que s'aclareixen les competències dels ajuntaments en el control i règim sancionador de les obres, els usos urbanístics implementats i els paràmetres urbanístics.

En el títol II es desenvolupa el procediment d'atorgament, modificació i revisió de les autoritzacions ambientals integrades. Es divideix en tres capítols, el primer regula l'atorgament d'una autorització ambiental integrada; el segon, les modificacions substancials i les revisions, i el capítol tercer les modificacions no substancials.

En el títol III, es recull la regulació de l'extinció i la caducitat de les autoritzacions ambientals integrades i el procediment i les condicions del cessament total o parcial de les activitats subjectes a autorització ambiental integrada. Es divideix en dos capítols, el primer regula l'extinció i la caducitat, i el segon, el cessament de l'activitat. En aquest aspecte, cal remarcar que es despleguen els condicionants per tancar i desmantellar certes instal·lacions sense perjudicar el medi ambient.

En el títol IV s'estableix el contingut, l'aprovació i l'aplicació del pla d'inspecció ambiental i dels programes anuals d'inspecció, i així s'atorga rang legal en aquests plans tant anuals com plurianuals.

El text, no excessivament extens, té com a finalitat crear un marc normatiu propi i exclusiu en la matèria, d'acord amb l'experiència en l'aplicació de la normativa d'autoritzacions ambientals integrades i l'adequació a la normativa bàsica sobrevinguda, per actualitzar i simplificar així la normativa autonòmica, una actualització que ja venia sent necessari afrontar.

2.3. Modificació de la Llei 5/2005 (LECO)

El mes de febrer de 2022 es va sotmetre a la fase d'audiència i informació pública l'Avantprojecte de Llei de modificació de la Llei 5/2005, de 26 de maig, per a la conservació dels espais de rellevància ambiental (LECO).

Al seu dia, la Llei 5/2005 es va promulgar en un context normatiu que en el dia d'avui ha canviat notablement. Així, d'una banda, la Conselleria de Medi Ambient i Territori promou una modificació eminentment tècnica, que es materialitza principalment en els procediments d'elaboració i aprovació dels diferents instruments de planejament ambiental i del procediment de declaració dels espais naturals protegits. En aquest sentit, la proposta unifica, harmonitza i simplifica el règim jurídic aplicable incorporant, a més, els principis i directrius de la normativa d'accés a la informació i participació pública en matèria de medi ambient.

La iniciativa de modificació de la Llei, introdueix tota una sèrie de mecanismes per garantir i donar un impuls a l'acció administrativa i les polítiques públiques amb la finalitat que s'orientin aquestes cap a la consecució dels objectius de l'Estratègia de la Unió Europea sobre biodiversitat 2030. Entre aquestes mesures, destaca la creació del Catàleg d'espècies exòtiques invasores de les Illes Balears, la previsió de redacció d'un protocol en matèria de bioseguretat, la instauració del Fons del Patrimoni Natural de les Illes Balears, l'extensió del règim de protecció cautelar actual a les figures de la Xarxa Natura 2000, i la creació d'un règim de protecció preventiva, així com l'impuls de la restauració ambiental.

Amb relació a això últim, l'avantprojecte de llei exposat, incorpora un article que estableix que les persones sancionades hauran de reparar el dany o les alteracions causats enmig natural. D'aquesta manera, s'introdueix l'obligatorietat de la restauració ambiental que, a més, no prescriurà mai.

Igualment, es preveu que, en cas que la restauració s'executi abans que l'administració resolgui l'expedient sancionador, l'infractor podrà beneficiar-se d'una reducció de la sanció d'un 40%. Aquest percentatge seria acumulable als percentatges de reducció pel reconeixement voluntari de la responsabilitat i de pagament anticipat de les sancions.

Finalment, si la restauració es produeix després de la resolució que ho ordena, el descompte seria del 10% si s'executa dins del termini atorgat a tal efecte. L'incompliment de l'ordre de restitució donarà lloc, mentre persisteixi, a la imposició de multes coercitives successives per a períodes mínims de trenta dies i quantia, en cada ocasió, del 10% de la sanció. En cas d'impagament, les multes seran exigibles per la via del constrenyiment.

3. ESPAIS NATURALS

3.1. Parc Nacional Marítim Terrestre de l'Arxipèlag de Cabrera

El Butlletí Oficial de l'Estat (BOE) núm. 22, de 26 de gener de 2022 (pàgines 10609 a 10618), va publicar la Resolució de 18 de gener de 2022, de l'Organisme Autònom Parcs Nacionals (OAPN), per la que es publica el Conveni amb el Govern de les Illes Balears, per a l'execució i finançament d'activitats que facilitin la consecució dels objectius de l'Acord del Consell de Ministres d'1 de febrer de 2019, pel qual s'amplien els límits del Parc Nacional Marítimoterrestre de l'Arxipèlag de Cabrera per incorporació d'espais marins limítrofs al mateix.

La resolució publicada incorpora el text del conveni i uns annexos econòmics que recullen el traspàs efectiu de 9.940.000 durant el període 2022 – 2025 (Annex I, obligacions econòmiques), per dur a terme actuacions basades en sis eixos: Inversions en infraestructures, embarcacions, vehicles i instal·lacions; investigació; ús públic; recursos naturals; control i vigilància i coordinació i organització (Annex II, Desglossament obligacions econòmiques).

Aquest conveni deriva de l'ampliació del Parc Nacional i de la consecució de la gestió unitària des de la Comunitat Autònoma i pretén garantir un bon finançament per a la seva gestió. L'OAPN serà l'encarregat de traspasar els fons necessaris i posar a disposició personal propi que faciliti el compliment del Conveni i que col·laborarà amb el personal de la Conselleria. Medi ambient s'encarregarà d'elaborar i coordinar els projectes que deriven dels sis aquests previstos.

El Conveni té una vigència de quatre anys i es podrà prorrogar per quatre anys més si la Comissió de Seguiment ho estableix així. Aquesta Comissió estarà integrada per representants de la Conselleria de Medi Ambient i Territori i de l'OAPN.

3.2. Planificació

En aquest capítol es pot destacar la tramitació de dos instruments, d'una banda, el Pla de gestió Natura 2000 Costa Oest d'Eivissa que pretén consolidar la protecció urbanística de l'entorn de Cala d'Hort, i que ja ha superat el tràmit d'exposició pública amb la corresponent publicació al *Butlletí Oficial de les Illes Balears* (BOIB).

Aquest Pla de Gestió comprèn un total de 7.649,23 hectàrees repartides en cinc espais terrestres i marins de la Xarxa Natura 2000, tots ells pertanyents al municipi de Sant Josep de sa Talaia, i identificats amb els codis i noms següents: ZEC/ZEPA ES0000078 Es Vedrà-Es Vedranell; ZEC/ZEPA ES5310023 Illots de Ponent d'Eivissa; ZEC ES5310032 Cap Llentrisca – S'Atalaya; ZEC ES5310104 Costa de l'oest d'Eivissa; i ZEC ES5310031 Porroig. Aquestes cinc ZEC i ZEPA contenen 15 tipus d'hàbitats reconeguts per la Unió Europea (UE) dels quals dos resulten prioritaris. Destaca, a més, la riquesa i diversitat de vegetació, així com d'avifauna que troba empara als penya-segats costaners presents als illots d'aquests espais. Algunes de les espècies que habiten la zona són endèmiques de les Illes Balears.

Entre les mesures que es proposen, destaca la prohibició de construir nous habitatges unifamiliars aïllats, tal com recull la norma 10.5 del Pla Territorial Insular d'Eivissa. D'aquesta manera, es reforça la protecció actual de la zona amb una figura mediambiental superior a la urbanística.

Les mesures de conservació planejades es divideixen en cinc grans grups: increment del coneixement per a la millora efectiva dels hàbitats i les espècies Natura 2000; afavorir la recuperació dels tipus d'hàbitats que el requereixin; evitar o corregir la degradació de l'estat de conservació d'hàbitats i espècies; incrementar el nivell de coneixement, sensibilització i participació social activa en la conservació dels espais Natura 2000; i afavorir la cooperació entre administracions competents.

Les mesures de conservació es plantegen a un termini de sis anys. El Pla de gestió no té data de caducitat, encara que s'haurà d'anar revisant periòdicament. En aquest sentit, s'estableix l'elaboració d'una Memòria de gestió trienal en la qual es verifiqui anualment que les accions del pla s'executen segons el previst i que s'avaluen els resultats obtinguts en funció dels objectius.

D'altra banda, s'ha aprovat finalment, per part del Consell de Govern, el Decret pel qual s'aprova el Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals (PORN) de Mondragó. L'objecte d'aquest Pla és la delimitació i l'ordenació general dels recursos i dels valors naturals d'aquest espai natural protegit, així com dels valors paisatgístics i etnològics, integrant-los en la resta del territori, d'acord amb el que estableixen la Llei 5/2005, de 26 de maig, per a la conservació dels espais de rellevància ambiental (LECO), i la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del patrimoni natural i de la biodiversitat.

L'aprovació d'aquest Pla suposa la derogació de l'anterior, que datava de 1992, i comporta la revisió completa de la perspectiva original cap a un model més conservacionista. Així, un dels objectius principals és donar resposta a les actuals necessitats d'ordenació i gestió de l'espai natural protegit, tant quant a la conservació del patrimoni natural i cultural com al desenvolupament socioeconòmic sostenible de l'espai i l'ús públic d'aquest.

En aquest sentit, es preveuen diverses mesures destinades a limitar la capacitat de càrrega del Parc Natural, especialment els mesos d'estiu, quan l'afluència massiva pot posar en risc els valors naturals i ambientals de l'espai; per a això es limita el desembarcament de transport privat marítim que ofereixi un servei públic de visites de naturalesa, en un màxim de tres

desembarcaments setmanals de grups de fins a 60 persones, en el punt de desembarcament habilitat. També es regula l'accés per terra, tant en transport col·lectiu com privat.

En el marc del Pla d'Ordenació, la Conselleria de Medi Ambient i Territori haurà de promoure les actuacions de conservació, protecció i recuperació d'espècies i comunitats que es considerin prioritàries. En aquest sentit, es considera prioritària la vegetació dunar, de litoral rocós, de savinar, d'alzinar, de les basses temporals i de la vora dels estanys.

Finalment, es preveu, la creació d'un catàleg de patrimoni històric, que inclourà els elements del patrimoni històric i etnològic d'interès que hi ha dins de l'àmbit territorial del PORN, catàleg que haurà de contenir com a mínim els elements inclosos al Catàleg de protecció del patrimoni del municipi de Santanyí i els catalogats com a béns d'interès cultural (BIC) segons el qual preveu la Llei 12/1998, de 21 de desembre, de patrimoni històric de les Illes Balears. Amb això s'aconsegueix una bona correlació entre la protecció del patrimoni natural i el patrimoni cultural.

3.3. Estudis

Tanquem el capítol de conservació d'espais naturals amb la revisió de la cartografia dels hàbitats terrestres de les Illes Balears que comprèn més de 245.000 hectàrees de l'arxipèlag, impulsada i supervisada per la Conselleria de Medi Ambient i Territori. Aquesta revisió permetrà disposar d'una cartografia de gran qualitat que servirà per a una millor planificació en els futurs plans de gestió i d'ordenació dels recursos naturals.

La cartografia s'ha confeccionat a partir de la delimitació d'àrees homogènies en composició de comunitats vegetals mitjançant fotointerpretació. En cada àrea delimitada s'ha assignat un contingut i s'ha associat un percentatge de cobertura per cadascun d'ells. S'ha reforçat la qualitat de la informació verificant in situ l'assignació de més del 40% del territori cartografiat. Per acomplir aquesta tasca s'ha comptat amb la col·laboració de la Universitat de les Illes Balears (UIB), l'Observatori Socioambiental de Menorca (OBSAM) i experts de les Pitiüses.

El producte acabat és una cartografia que subministra informació sobre la distribució, cobertura i altres atributs de les comunitats vegetals (sintaxons), i indirectament, dels Hàbitats d'Interès Comunitari (HIC) i dels tipus d'hàbitat segons la Llista Patró Espanyola dels Hàbitats Terrestres (LPEHT). La nova cartografia s'adapta a la normativa vigent sobre producció cartogràfica oficial respecte del sistema geodèsic de referència i el sistema de representació cartogràfica.

El model de dades s'ha integrat a un sistema gestor de bases de dades que permet l'exportació a formats interoperables i la seva explotació mitjançant Sistemes d'Informació Geogràfica (SIG). El model de dades i les metadades de la cartografia s'adapten a les exigències de les directives europees i normes nacionals referides a les dades espacials sobre hàbitats i biòtops per assegurar la interoperabilitat de les dades.

4. AIGUA

4.1. Revisió del model de gestió

Un dels problemes que arrossega l'arxipèlag és el de la disponibilitat del recurs hídic, que s'està agreujant amb les sequeres associades a l'escalfament global, el que obliga a fer ús de l'eixalada com a alternativa i a incidir en la gestió de la demanda com a política prioritària.

En aquesta línia, l'Agència Balear de l'aigua proposa un nou model de tarifa única per a l'aigua dessalinitzada de Mallorca per garantir el bon estat dels aqüífers i defensa que l'harmonització dels preus premiarà els municipis que planifiquin acuradament el seu consum i asseguraria el bon funcionament de la xarxa en alta.

La iniciativa té l'objectiu de garantir la disponibilitat futura del recurs i el manteniment de les infraestructures vinculades a la xarxa en alta que gestiona l'Agència. Sorgeix també de l'obligació de complir amb la Directiva Marc de l'Aigua que obliga a la recuperació de costos i en el bon estat ecològic de les masses d'aigua subterrània.

Aquesta primera proposta divideix la tarifa en una part fixa i una altra variable, segons el consum de cada municipi. Així, la part fixa suposaria una quota de connexió que vindria a suportar part de l'estructura de costos que ha d'assumir l'Agència només per mantenir el sistema, mentre que la part variable es basaria en un compromís de compra anual que es complementaria amb una tarifa progressiva que penalitzaria la desviació de la quantitat compromesa. Per tant, els municipis que facin una planificació acurada del consum anual es beneficiaran de millors preus.

La implantació d'aquest nou model respon a la necessitat de garantir el subministrament d'aigua potable en un escenari on totes les previsions alerten d'una reducció creixent de la disponibilitat d'aigua a l'arxipèlag, especialment durant els mesos d'estiu quan, justament, es concentra el gruix de l'activitat econòmica i, per tant, s'incrementa notablement la demanda.

4.2. Aigua i biodiversitat

Entre les diferents polítiques de gestió dels recursos hídrics de les illes existeix la previsió de contribuir a la preservació i potenciació de la diversitat biològica. En aquesta línia, l'Agència Balear de l'aigua, en col·laboració amb SEU/Birdlife i WWF, impulsa l'elaboració d'una xarxa de seguiment de la biodiversitat a les llacunes associades a les seves depuradores, així com en diferents aiguamolls.

Aquest projecte, denominat «Aigua i Biodiversitat», té com a objectiu principal la millora del coneixement de la biodiversitat d'aquestes llacunes mitjançant un procés de ciència ciutadana i educació ambiental, mitjançant el qual, es desenvoluparan un conjunt d'eines, materials didàctics i accions formatives a ONG locals i professorat. Entre aquestes eines s'inclou l'elaboració de la definició d'una base de dades, disseny de material educatiu i el desenvolupament de tres tallers formatius per a la implementació de la xarxa de seguiment ambiental.

Les estacions de depuració d'aigües residuals (EDAR) i les llacunes associades destaquen en molts casos per la seva importància com a zones humides amb una elevada capacitat per allotjar biodiversitat i, per tant, ofereixen una oportunitat per treballar en el seu manteniment i conservació, buscant tenir un impacte net positiu.

Així mateix, es preveu que aquesta xarxa de seguiment de la biodiversitat aquàtica s'ampliï en altres zones humides de valor ambiental a les Illes Balears, gestionades per entitats i ONG locals. D'aquesta manera, l'objectiu final del projecte «Aigua i Biodiversitat» és desenvolupar una xarxa de seguiment de la biodiversitat aquàtica de llacunes i zones humides de valor ambiental a l'arxipèlag.

5. PROTECCIÓ DE LA FAUNA I LA FLORA

5.1. Política de seguiment de Fauna

En els diferents espais naturals protegits d'Illes Balears s'executen projectes de conservació que, normalment, s'hi hagin previstos en els Plans Rectors d'Ús i Gestió, encara que també s'obren altres vies de col·laboració amb entitats de tota mena, en especial centres d'investigació i universitats. Cada projecte de conservació se centra en els valors de fauna i flora característics o de més importància en el context de l'espai protegit i pretén establir el marc més favorable per a la seva preservació a llarg termini.

En el cas del Parc natural d'Es Trenc – Salobrar de Campos s'ha realitzat finalitzat el seguiment ornitològic anual realitzat en el marc del Projecte de recuperació d'hàbitats i de gestió de l'ús públic del Parc. L'objectiu del seguiment de l'avifauna és conèixer com determinades espècies utilitzen l'espai protegit, quin és l'abundància de les aus més comunes, i fer una cartografia d'aus que nidifiquen. Tota aquesta informació serà d'utilitat per millorar les accions de gestió i conservació que es desenvolupin en un futur.

En segon lloc, s'ha dut a terme un estudi al Parc Natural de Sa Dragonera, que ha permès identificar un mínim de 6.671 exemplars de setanta espècies diferents d'aus migratòries durant els períodes de migració primaveral i de la tardor, tretze d'elles es van citar per primera vegada dins de l'àmbit del Parc. Les observacions s'han fet seguint la metodologia d'enregistrament de migració nocturna (NOCMIG per les seves sigles en anglès) a través d'una estació d'estudi, la primera d'aquest tipus a l'arxipèlag.

També s'ha realitzat el cens del voltor negre, en el marc del recompte previst en el *Pla Terrasse de recuperació, conservació i seguiment de les aus rapaces*

diürnes de les Illes Balears, on es preveu el cens de voltor negre (*Aegyptius monachus*) cada deu anys. La població estimada en el seguiment fet l'any passat és de 332 exemplars, mentre que, a l'últim cens, de 2008, se'n van comptabilitzar 123.

En quart lloc, l'últim cens de la milana (*Milvus milvus*) a Mallorca confirma la tendència a l'alça de la seva població, i en comparació de poblacions altres llocs d'Europa, la situació a Mallorca és bastant notable, amb una densitat de població de 0.08 parelles per km²; superior a la de la Península, que és de 0,005 parelles per km².

Hem de recordar que la milana està catalogada com en perill d'extinció pel RD 139/2011. En l'última revisió del Llibre Vermell de l'UICN de vertebrats de les Illes Balears es classifica com a "Gairebé amenaçada". Al Llibre Vermell de les Aus d'Espanya apareix com "En perill". En l'àmbit internacional, està inclosa a l'Annex 1 de la Directiva d'Aus i a l'Apèndix 2 de la Convenció sobre la Conservació d'Espècies Migratòries.

També la població de picaplatges camanegra (*Charadrius alexandrinus*) de la Reserva Natural de S'Albufereta ha experimentat un augment significatiu els últims cinc anys gràcies a les mesures preses per evitar les molèsties als nius durant l'època de nidificació. L'any 2020 es van comptabilitzar 25 parelles reproductores davant de la desena habitual dels últims anys. Aquesta au fa el niu al terra de les platges i maresmes litorals molt conservades, per la qual cosa, fets quotidians com el pas de vianants poden destorbar-les i fer fracassar la posta.

Finalment, s'ha de destacar el projecte «Petits taurons» que té per objectiu, a més de la conservació i recuperació d'espècies com el gatvaire (*Scyliorhinus stellaris*), testar i fer un seguiment dels protocols d'actuació per poder aplicar-los a altres espècies vulnerables.

El gatvaire és una espècie de tauró pròpia del coral·ligen, entre els quaranta i vuitanta metres de profunditat, i que encara és present a les aigües de les Illes Balears, especialment al Parc Nacional Marítim terrestre de l'Arxipèlag de Cabrera, a Formentera i al Canal de Menorca.

Ara com ara, aquesta espècie es considera en perill d'extinció al Llibre vermell dels peixos de les Illes Balears i no està protegida fora de les reserves marines. Els selacis, un grup que inclou rajades i taurons, estan particularment en risc a la Mediterrània. De les 56 espècies registrades, 34 (un 60%) estan amenaçades, de les quals 17 estan en perill crític o ja s'han extingit en l'àmbit regional. Així i tot, les Illes Balears constitueixen una àrea relativament rica en aquest tipus de peixos dins de la Mediterrània occidental. Aquests animals juguen un paper clau en l'estructura i el funcionament dels ecosistemes marins.

5.2. Eradicació d'espècies invasores

Un altre front que guanya importància any rere any en un món cada vegada més globalitzat és el de la mobilitat i translocació d'espècies invasores, algunes d'elles representen un seriós perill per a la biodiversitat regional. El control d'espècies invasores comença a ser una imperiosa necessitat.

Un dels problemes principals en aquestes illes és la incapacitat de decisió pel que fa a la gestió autonòmica de ports i aeroports, ni tan sols en matèria de bioseguretat, la qual cosa ens està conduint a una situació molt preocupant, especialment en les Pitiüses, on es constata l'entrada incontrolada d'ofidis. La qüestió és real i greu, ja que freqüentment els territoris insulars són els espais amb una enorme densitat d'endemismes, tant florístics com faunístics.

En aquest marc s'ha desenvolupat també un Pla d'erradicació del *Carpobrotus edulis* a Formentera, una espècie invasora que afecta de manera important a les espècies de flora endèmiques per la seva resistència a la dessecació i capacitat de cobertura, la qual cosa implica la necessitat de treballar en la restitució d'aquests hàbitats per afavorir la presència d'espècies pròpies en les valuoses àrees litorals.

6. RESIDUS

6.1. Accions de sensibilització

En el marc de la Setmana Europea de la Prevenció de Residus (EWWR, per les sigles en anglès), la direcció general de Residus i Educació ambiental de la Conselleria de Medi Ambient i Territori s'ha incorporat al Comitè de direcció de

l'esdeveniment. D'aquesta manera, les Illes Balears tindran més pes a la presa de decisions estratègiques sobre el projecte i el seu finançament.

La Setmana Europea de la Prevenció de Residus va néixer el 2009 com un projecte LIFE+ finançat amb fons europeus. És una iniciativa que promou dins i també fora d'Europa accions de sensibilització sobre els recursos sostenibles i la gestió de residus al llarg d'una setmana a finals del mes de novembre, i està impulsada per les autoritats públiques locals i regionals. L'EWWR, reuneix en totes les actuacions altres actors (ciutadans, escoles, empreses, ONG, associacions) que organitzen activitats per conscienciar sobre la prevenció de residus i promouen les 3 R: reduir el consum, reutilitzar productes i materials, i finalment reciclar els residus.

Una de les tasques, dins d'aquest programa, és el *Let's Clean Up Europe* que des del 2016 està coordinat pel servei de Qualitat ambiental i Educació Ambiental. En aquests cinc últims anys, s'han realitzat més de 170 activitats, a les Illes Balears, amb més de 8000 voluntaris que han recollit més de 12.500 quilograms de residus.

6.2. Gestió de residus

A Menorca s'està realitzant un gran esforç en la modificació de la política de residus que arrossegava una problemàtica d'anys de deixadesa, corregida en les últimes legislatures. A la zona de l'antic abocador d'Es Milà, s'ha inaugurat una nova planta de tractament de residus, de tractament mecànic biològic, única a l'illa, en la qual es processen els residus generats per tota la població menorquina tenint en compte l'estacionalitat, i en recuperen per al seu reciclatge més del 70% de la fracció resta i del 90% de la fracció d'envasos lleugers.

D'altra banda, s'ha llançat una convocatòria de subvencions a finançar amb Fondos NextGenerationEU per al suport a la implementació de la normativa de residus i el foment de l'economia circular a les Illes Balears. La convocatòria està dotada amb 15 milions d'euros i es va publicar al *Butlletí Oficial de les illes Balears* (BOIB) de 2 d'abril.

Els projectes subvencionables han de coincidir amb alguna d'aquestes quatre línies que, a la vegada, estan dividides en diverses sub-línies:

- Implantació de noves recollides separades de bioresidus, i millora de les existents.
- Construcció d'instal·lacions específiques per al tractament dels bioresidus recollits separatament.
- Construcció de noves instal·lacions de preparació per la reutilització i reciclatge altres fluxos de residus recollits separatament.
- Inversions relatives a instal·lacions de recollida, separació i classificació de residus i millora de les plantes de tractament mecànic biològic existents

Els 15.559.303, 39 € de la convocatòria es repartiran entre l'any 2022 i 2024 seguint el següent criteri territorial, d'acord amb la Llei 3/2014, de 17 de juny, del sistema de finançament definitiu dels consells insulars, per la qual cosa, la proporció imputada a Mallorca és d'un 74,67%; a Eivissa d'un 12,85%; a Menorca d'un 11,13% i a Formentera d'un 1,36%.

6.3. Estudis

Un recent estudi realitzat al Parc Nacional Marítim Terrestre de l'Arxipèlag de Cabrera, llança com a resultat que el 98% dels residus retirats de l'en el marc d'un projecte pilot europeu han estat plàstics. Els resultats finals del projecte europeu Plastic Busters MPAs duts a terme en aquest espai natural protegit van ser presentats en el congrés final del projecte, celebrat a Atenes.

Així, durant 2020 i 2021, a les tres platges de Cabrera que formen part del projecte s'han recollit un total de 727,68 quilograms de residus. Del total, un 98% dels retirats eren plàstics, un 30% dels quals eren d'un sol ús. A més, un terç dels residus marins s'han originat fora dels límits del Parc i tenen origen en les activitats recreatives i turístiques.

Fruit de l'auditoria feta, el Parc nacional ha introduït un conjunt de mesures destinades a reduir al màxim l'ús de plàstics en l'espai protegit. Dins del mateix projecte s'han organitzat activitats d'educació i conscienciació ambiental destinades a compartir coneixements sobre el monitoratge de plàstics al mar i la seva prevenció.

Plastic Busters MPAs és un projecte en el qual participen onze àrees marines protegides de l'àmbit mediterrani i que té per objectiu mantenir la biodiversitat, així com preservar els ecosistemes naturals de les àrees marines protegides pelàgiques i costaneres mitjançant la lluita contra les escombraries marines.

Els espais naturals que formen part recullen i analitzen els residus que troben compartint la mateixa metodologia i posen en comú iniciatives per minimitzar l'ús del plàstic en els seus àmbits de protecció.

7. COSTES I CANVI CLIMÀTIC

7.1. Polítiques de resiliència

Davant del repte de l'escalfament global i del canvi climàtic, les illes es converteixen en espais especialment vulnerables i en les que serà necessari implantar polítiques de resiliència com per exemple l'ampliació de les zones marines protegides o lleis pioneres com la de Residus, Canvi Climàtic o el Decret de posidònia, realitzades en les últimes legislatures. Amb tot, existeixen una sèrie de reptes que l'arxipèlag ha d'afrontar en un futur, amb la complicitat de l'Estat, si vol superar amb èxit el repte climàtic. Això és així a causa que moltes de les mesures a adoptar ultrapassen les competències autonòmiques i requereixen mesures coordinades a tots els nivells de les diferents administracions implicades.

7.2. Sobre les competències de costes

Vinculat a l'anterior, una de les polítiques que requerirà una especial atenció és la gestió de la costa. En aquest sentit, el Govern de les Illes Balears ha reiterat la voluntat d'assumir les competències de costes i per confrontar posicions va organitzar una Jornada de debat on es van analitzar els reptes actuals de la gestió del litoral amb participants de les Canàries, Andalusia, Galícia, Catalunya, entre altres.

La Jornada de debat estava enfocada, principalment a personal tècnic de les administracions públiques, lletrats, professorat universitari i professionals del món de la magistratura i advocacia, i en elles es van exposar els problemes

competencials del litoral de l'Estat, així com els reptes que afronta la seva gestió davant de l'emergència climàtica.

Per a Illes Balears, l'ordenació i la gestió del litoral constitueix un àmbit de responsabilitat pública de vital importància per al seu progrés, el que implica que s'ha d'avançar en el disseny i aplicació de polítiques públiques coherents i integrades, que facin atenció a diferents perspectives, com la del model territorial i urbanístic, la protecció dels recursos naturals i el paisatge i la lluita contra els efectes del canvi climàtic, entre altres.

Una de les anàlisis de més interès es va plantejar sobre la complexitat del marc competencial actual amb relació a la gestió del litoral a Illes Balears, així com les coordenades que marca l'Estatut de cara que el Govern assumeixi la gestió. Igualment, es van contrastar l'experiència de Catalunya i Andalusia, amb les aspiracions de Galícia, les Canàries i Illes Balears.